

Boštjan Rožič,
Petra Žvab Rožič

Kaj je črnega na Črni prsti?

Črna prst je s 1844 metri eden višjih vrhov južnih Bohinjskih gora. Pne se na Bohinjskem grebenu, ki se dviga južno nad Bohinjem in se vleče od Soriške planine na vzhodu do Velikega Špičja na severozahodu. Vrh Črne prsti ponuja čudovite poglede južno proti Baški grapi, na Primorsko in vse do morja. Na severno stran se pod njim lesketa Bohinjsko jezero, nad njim pa se vzpenja mogočna kulisa osrednjih Julijskih Alp. Na vrh, kjer stoji Planinski dom Zorka Jelinčiča, vodi veliko različno zahtevnih planinskih poti.

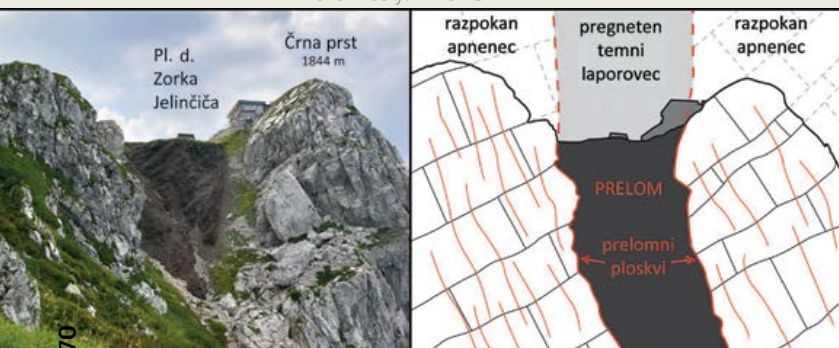
Pogled na Bohinjski greben od daleč razkriva enotno, sivo barvo vrhov, deloma poraščenih s travniki in ruševjem. Ni čudno, da se marsikdo vpraša, zakaj je eden od vrhov dobil ime Črna prst. Odgovor se skriva v zanimivi geološki zgradbi vrha. Ta se najlepše razkrije, če se na goro povzpemo z bohinjske strani, čez Planino za Liscem ali Planino za Črno goro. Pred zadnjim vzponom, ko se nam pogled odpre proti planinskemu domu, zagledamo pokončen pas temnih kamnin, ukleščenih med sive stene (slika 1).

Kaj so te kamnine in kako so se znašle na vrhu gore? Svetlo sive stene, ki gradijo večji del gore, sestavlja približno 210 milijonov let star apnenec, ki je nastajal v takratnih toplih, plitvih morjih. Geologi ga imenujemo dachsteinski apnenec in je ena najpogostejših kamnin, ki gradijo Julijske Alpe. Vrh gore je zanimiv predvsem zaradi popolnoma drugačne, skoraj črne kamnine, ki je v obliki več deset metrov širokega klina ukleščena med sive apnence. Na prvi pogled spominja na temno prst, če pa stopimo bliže, lahko hitro ugotovimo, da je to prava kamnina. Gre za približno 100 milijonov let star temen laporovec (strjen lapor), ki je precej mlajši kot obdajajoči apne-

nec. Za razliko od svetlega dachsteinskega apnenca je laporovec nastajal v globokem morju.

Kako pa so se tako raznovrstne kamnine znašle skupaj na gori? Odgovor se skriva v tektonskih premikih, ki so mnogo kasneje, šele v zadnjih 20 milijonih letih, dvignili Julijce. Ob tem so bile kamnine s številnimi prelomi razsekane v tektonske bloke, ki so se ločeno in različno hitro premikali. Tako so prišle mlajše kamnine v stik s starejšimi. Ob takih tektonskih premikih se velikokrat zgodi, da se v prelome, ki potekajo skozi trše kamnine (apnenec na Črni prsti), vgnetejo bolj mehke kamnine, kot je laporovec na Črni prsti. Te služijo kot nekakšno naravno mazilo in olajšajo premikanje trših kamnin vzdolž prelomov. Planinci imamo srečo, da si lahko posledice teh dogodkov od blizu ogledamo pri Planinskem domu na Črni prsti. Pod teraso planinskega doma najdemo temen laporovec, na samem vrhu nad domom pa svetle apnence. Pazljivo oko bo opazilo, da se med obema ponekod pojavlja tudi tanek sloj pisane, rdečkasto sive kamnine – apnenčeve breče. Verjetno gre za neptunske dajke. Kako je nastala ta kamnina in kaj ima opraviti z Neptunom – grškim bogom morja, pa preberite v eni od prihodnjih geoloških zgodb. ●

Fotografija in skica geoloških razmer na Črni prsti
Foto: Boštjan Rožič

Stik med temnim laporovcem in svetlim apnencem oziroma pisano apnenčevo brečo pri Planinskem domu Zorka Jelinčiča Foto: Boštjan Rožič

